

nio Pacelli bíborost, a későbbi XII. Pius pápát, amint legátusként imádkozik a Szent Korona előtt, s ezt a képet a pápának ajándékozták.

Ugyancsak Márton Lajos készítette 1938-ban az Eucharisztikus Kongresszus emlékére a bélyegeket és a bélyegblokkot is.

Életében csak rajzaiból nyolcezer készült. Az 500 darab valási tárgyú képeslapja közül kiemelhető az egyszerűbb vonalakkal ábrázolt négy apostolképe, valamint a keresztút sorozata is. Ugyancsak 500 darabnál több cserkészlapja készült, melyek az utóbbi időben már antikváriumokban is megtalálhatók. Sajnos 1948-ban az akkor megszüntetett cserkészmozgalommal együtt a legtöbb Cserkészházi rajzai is elvesztek, illetve elégették.

Hála a művésszel egy házban lakó Kékesi Lászlónak és kedves nejének, akik a hagyaték széthordásakor párat nekünk, az utókornak megmentettek.

Márton Lajos idővel nővérehez költözött, aki haláláig ápolta. 1953. január 26-án Budapesten hunyt el. A Farkasréti temetőbe temették el, de a hálás tisztelők születésének 100. évfordulóján 1991. október 18-án a hamvait tartalmazó urnát a budapesti Margit körúton található országúti ferences templomba hozták át. 1993. május 4-től ugyanebben az urnafülkében nyugszik tanítványa, munkatársa és barátja Kékesi László is, aki hosszú évekig nekünk a KBK-ban kedves barátunk volt.

A Magyar Cserkészszövetség sohasem felejtette el, kiállításokat szervezett emlékére és kiadtak alkotásaiból is – s mi is tanítványával együtt emlékét megőrizzük.

(Lásd még lapunk 2002/1 számában megjelent méltatást.)

Mayer József

A TELEKI TÉKA ÉS EX LIBRISEI

2011. január 15-én a Magyar Televízió *Kincskereső* című műsorában érdekes ismertetés hangzott el egy egyáltalán nem közismert ex libris gyűjteményről.

Marosvásárhely nevezetes könyvtára – mely a Bólyaiak nevét viselő Református Kollégium könyvtárával történt egyesítés óta a Teleki-Bólyai néven ismert – az egyik legfontosabb magyar könyvgyűjtemény. 40 000 kötetel történt megalapítása ugyanúgy 1802-ben történt, mint a Széchenyi Könyvtáré (15 000 kötetel.)

Teleki Sámuel és neje, *iktári* (tehát a fejedelmi ágból származó) *Bethlen Zsuzsanna* ugyanúgy kezdettől közgyűjteménynek szánta, mint Széchenyi Ferenc a saját könyvgyűjteményét. Érdemes megemlíteni, hogy Bethlen Zsuzsanna maga is komoly könyvgyűjtő volt, e téren az egyik első a hazai nagyszonyok között. Az ő könyvei a gyűjteményhez 2000 kötetel járultak hozzá. A gyűjtemény ma mintegy 200 000 kötetet tesz ki.

A könyvtárban 236 ex libris található. Ezek közül feltehetően az első darabok közt vannak az alapító által maga, felesége, illetve a könyvtár részére készített lapok. Ott található azonban számos neves személyiség részére készített alkotások is, így Bánffy Dénes (1723-1780), Wesselényi Kata (1735-1788), Kemény Farkas (1741-1805), Bánffy György (1749-1822), Széchenyi Ferenc (1754-1820), Jósika Sámuel (1805-1860), Mikó Imre (1805-1860), Kelemen Lajos (1877-1963), Dzsida Jenő (1907-1958) ex librise.

Személyek nevére készült könyvjegyeken kívül számos könyvtáré (pl. a Budai Tudományegyetem Könyvtára, a párizsi Saint-Germain-de-Prés apátság könyvtára, a Bécsi Szervita Kolostor könyvtára) és egyéb közintézményeké (pl. a Francia Köztársaság Kormányának 1924-ben készült ajándékozási ex librise, a Királyi Magyar Egyetemi Könyvtár könyvjegye) is megtalálható itt.

A gyűjteményről részletes katalógus készült, melyben minden darab vonatkozásában szerepel:

- a tulajdonos neve,
- az ex libris fajtája (tulajdonos-kategóriája)
- a készítő neve,
- a készítés technikája,
- teljes címleírás,
- jelmondat az ex librisen,
- méret
- és sorszám.

A gyűjtemény kis darabszáma ellenére nagy a választék benne a készítés időszaka (XVI-XX. század), a művek ábrái (így a heraldikai elemek, az egyszerű szöveg, vagy címeres-jelmondatos lap) és a méretek vonatkozásában. (Az itt található ex librisek közül a legnagyobb 380×230 mm, a legkisebb mindössze 12×6 mm!)

Változatos a művek készítésének módja is. A katalógusban nyolc változatot találtunk. Van fametszet, rézmetszet, rézkarc, könyomat, klisé, nyomdai nyomat és nyomtatott keret kéziratossal beírással. Legtöbb ezek közül a rézmetszetes lap.

Ne felejtjük el zárszóként köszönetünket kifejezni a Televízióknak, hogy e jeles gyűjteményre felhívta a figyelmünket!

Imre Lajos